

Postępowanie we wszawicy

Treatment for lice

dr n. farm. Anna Nowicka-Zuchowska¹, mgr Aleksander Zuchowski²

¹ Katedra i Zakład Technologii Leków, Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

² Katedra i Zakład Mikrobiologii Farmaceutycznej i Parazytologii, Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

PDF www.lekwpolsce.pl

Streszczenie: Wszawica spowodowana przez wesz ludzką jest nadal światowym problemem, przy czym postępowanie lecznicze może być przeprowadzone w warunkach domowych. Wyróżniamy trzy typy wszawicy: głowowa, łonowa i odzieżowa. Najczęściej do przeniesienia pasożytów dochodzi w miejscach publicznych, takich jak szkoły czy publiczny transport. W leczeniu wszawicy stosuje się preparaty na bazie: permetryny, dimetikonu, alkoholu benzylowego, pyretryny oraz składników pochodzenia naturalnego. **Słowa kluczowe:** leczenie wszawicy, wszawica głowowa, wszawica łonowa, wszawica odzieżowa, dimetikon, permetryna, środki naturalne do leczenia wszawicy.

Abstract: Lice infestation caused by lice has been a public health problem worldwide. Treatment, which most people can do at home, usually gets rid of lice. The three types of lice that live on humans are: head louse, clothes louse and public lice. Millions of people get head lice each year. Lice infestations are especially common in public places like schools or public transport. In treatment we can use medication contain powerful agents such as: permethrin, dimethicone, benzyl alcohol, pyrethrin and natural compounds. **Keywords:** lice treatment, head lice, body lice, public lice, permethrin, dimethicone, benzyl alcohol, pyrethrin, natural compounds in lice treatment.

» Wprowadzenie

Wszawica jest chorobą pasożytniczą wywołowaną przez należącą do stawonogów: wesz głowową (*Pediculus humanus capitis*), wesz łonową (*Phthirus pubis*) i wesz odzieżową (*Pediculus humanus vestimenti*), które towarzyszą człowiekowi we wszystkich strefach klimatycznych.

Dorośla wesz ma 2-4,7 mm i jest barwy białobrązowej. Każdego dnia składa od 5 do 10 jasnożółtych jaj wielkości ok. 1 mm, mocno przytwierdzonych do nasady włosów, z których wykluwają się larwy po 4-14 dniach. Po ok. 35 dniach dorosłe osobniki zdychają. Wesz jest owadem bezskrzydłowym o spłaszczonej budowie. Porusza się wyłącznie poprzez pełzanie – nie potrafi skakać, dlatego do zakażenia może dojść jedynie przez bezpośredni kontakt lub ewentualnie unoszenie się pod wpływem ciepłego powietrza [1,2].

Zdawałoby się, że wszawica to choroba dawnych czasów, wywodząca się z brudu, biedy i patologii. Należy jednak mieć na uwadze, że wesz ludzka, kolonizując człowieka, nie dokonuje wyboru na podstawie statusu społecznego. Wszawica może być „pamiątką z wakacji” po pobycie w pensjonacie, na kolonii, obozie, jak też poja-

wić się po skorzystaniu ze środków komunikacji zbiorowej.

Zachorowalność na wszawicę wiąże się z nowoczesnym trybem życia – wzrostem liczby ludności, większym i szybszym przemieszczaniem się. Jej podstawowymi objawami są: drapanie się, obecność wszy na grzebieniu, występowanie wszy lub ich larw we włosach, a także powiększone węzły chłonne.

Wesz ludzka była poddana licznym badaniom przez światowej klasy biologa prof. Rudolfa Weigla, czterokrotnie nominowanego do Nagrody Nobla. Uratował on dziesiątki naukowców, młodzieży akademickiej i licealnej w trakcie okupacji niemieckiej dzięki włączeniu ich do badań z użyciem wszy ludzkiej.

Wszawica nie znajduje się w wykazie chorób zakaźnych. Jej przypadki nie są objęte zakresem działań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej [3]. Zwalczanie wszawicy zależy od działań epidemicznych realizowanych np. przez placówki opiekuńczo-wychowawcze i kadrę medyczną. Niestety często wszawica pozostaje tematem tabu.

Dane epidemiologiczne wskazują, że w Stanach Zjednoczonych liczbę zachorowań na wszawicę sza-

kuje się na 10-12 mln rocznie. W Czechach w 1992 r. stwierdzono epidemię wszawicy wśród dzieci w wieku szkolnym obejmującą aż 20% populacji. Ognisko tej epidemii związane było z obecnością wszy opornych na permetrynę. W Afryce niemal u wszystkich mieszkańców obserwowano co najmniej kilka wszy w obrębie owłosionej skóry głowy [4].

» Wszawica

Wszawica głowowa

Dotyczy przede wszystkim dzieci w wieku od kilku do kilkunastu lat, w takich skupiskach rówieśników i dużych grupach jak: przedszkola, szkoły, kolonie i świetlice. Może przenosić się podczas zabawy, stykania się głowami, ale również za pośrednictwem przedmiotów mających styczność z włosami (czapek, grzebieni, szczotek, gumek do włosów, opasek i innych).

Wesz odżywia się krwią. W tym celu wbija w skórę głowy, a także na karku i szyi, niedaleko linii włosów, kłująco-ssący narząd gębowy. Wydzielone substancje powodują swędzenie. Z miejsca ukąszenia może sączyć się sklejający miejscowo włosy płyn surowiczny. Dodatkowo zaniehdana głowa i przetłuszczzone włosy mogą doprowadzić do zakażenia bakteryjnego i miejscowego powiększenia węzłów chłonnych spowodowanego miejscowym stanem zapalnym. Dokuczliwy świąd skóry głowy powoduje drapanie się nawet przez sen do krwi [5].

Wszawica łonowa

Występuje u osób dorosłych aktywnych płciowo w okolicach krocza, ud, podbrzusza, narządów płciowych i pachwin [6]. Jest przenoszona przez kontakty seksualne, a u dzieci poprzez przytulanie, spanie w jednym łóżku, a także korzystanie ze wspólnej pościeli, zanieczyszczonych siedzeń toalet. Znajduje się w miejscu żywienia się krwią, tj. dookoła włosów łonowych i okołoodbytowych części ciała.

Wszawica odzieżowa

Możemy mieć z nią do czynienia w przypadku odczuwania swędzenia w miejscach osłoniętych:

okolice pach, pachwin, karku i grzbietu, gdzie powstają małe rumieniowe grudki [2]. Wesz odzieżowa jest możliwa do znalezienia raczej w zakamarkach odzieży i pościeli, bowiem tam powraca po udanym żerowaniu na powierzchni skóry człowieka.

Powikłania wszawicy

Wszawica nie jest samodzielną jednostką chorobową. Wesz może przenosić krętki wywołujące boreliozę, a także dur plamisty (tyfus) [1].

» Leczenie wszawicy

Jeżeli stwierdzimy lub tylko podejrzewamy u pacjenta wszawicę, powinniśmy niezwłocznie także przejrzeć głowy pozostałych domowników, a następnie skontaktować się z lekarzem, który na podstawie stwierdzonych objawów zdiagnozuje schorzenie oraz podejmie leczenie.

Zdiagnozowanie wszawicy wymaga bezwzględnego leczenia samego pacjenta, ale również obserwacji wszystkich osób, które się z nim kontaktowały i jednoczesnego leczenia wszystkich osób zakażonych. Nie należy golić głowy chorego, ponieważ powstałe uszkodzenia skóry mogą stanowić wrota zakażeń bakteryjnych lub grzybiczych, co opóźni osiągnięcie sukcesu terapeutycznego.

Odnóza i pazurki umożliwiają wszom silne przytwierdzenie się do włosów, a gnidy przyczepiają się dzięki specjalnej wydzielinie nierozpuszczalnej w wodzie. Stosowane do zwalczania wszawicy preparaty mają postać lotionu, żelu, pianki, szamponu lub kremu i najczęściej są dostępne bez recepty. Po ich użyciu wyczesuje się włosy gęstym grzebieniem, który następnie oczyszcza się np. poprzez zamrażanie lub zalanie wrzącą wodą. Działanie to powtarza się po 7-10 dniach.

Wszelkie rzeczy osobiste osoby zarażonej i z jej otoczenia powinno się wygotować lub zniszczyć.

Ubrania i pościel należy wyprać w temperaturze min. 60°C lub chemicznie oraz wyprasować.

CICHO wSZA

Gumki do włosów

NATURAL & HELPFUL



**SKUTECZNA OCHRONA,
ZAPOBIEGA WSZOM**



Zadbaj o to, by Twoje dziecko
wróciło do domu bez nieproszonych gości!



W 100% naturalne i nietoksyczne składniki:
olejek z rozmarynu i drzewa herbacianego



Praktyczne i dyskretne rozwiązanie



W dwóch kolorach

Dowiedz się więcej
na www.cichowska.pl



Dołącz do nas!

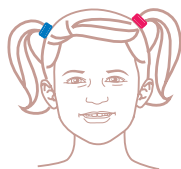
SPOSÓB UŻYCIA



1 Umyj włosy
dziecka



2 Dokładnie
wysusz



3 Zwiąż włosy
według uznania

GDZIE KUPIĆ?

Produkt znajdziesz w aptekach
stacjonarnych i na www.sanity.pl

Twój Opiekun Sanity w Biurze
Obsługi Klienta Albert Polska:

 **12 271 33 62**



Nasza troskliwa strona: www.sanity.pl



Rzeczy, których nie można prać, spryskuje się preparatem owadobójczym i zamyka na ok. 10 dni w foliowym worku, a następnie czyści na sucho lub mokro.

Wesz ludzka nie bytuje na zwierzętach domowych, stąd nie ma konieczności przeglądania sierści zwierząt w obawie, że mogą być przyczyną zakażenia [3].

Nie należy stosować preparatów przeciw wszawicy przeznaczonych dla zwierząt. Mogą one działać toksycznie i drażniąco na skórę głowy, przedłużając i utrudniając leczenie.

Niewłaściwe jest również piętnowanie osoby dotkniętej wszawicą i jej rodziny, ponieważ daje to efekt w postaci zmniejszenia wymiany informacji, utrudniający leczenie i profilaktykę.

Substancje aktywne stosowane w preparatach na wszawicę

Preparaty stosowane w leczeniu wszawicy zawierają substancje owadobójcze, a także ułatwiające usuwanie martwych gnid, przytwierdzonych do włosów. Przy wyborze preparatu bierze się pod uwagę grupę wiekową, do której należy pacjent, ale również ocenę ciężkości zakażenia, liczbę nawrotów oraz oporność na dostępne środki przeciw wszom. Nie wszystkie preparaty mogą być stosowane u kobiet w ciąży i karmiących piersią. W terapii wszawicy stosuje się takie środki jak [7]:

- Permetryna – syntetyczny pyretroid o niskiej toksyczności dla człowieka. Pozostaje na włosach w postaci osadu, co pozwala na zabicie poczwerek pochodzących z 20-30% jaj niezabitych w trakcie pierwszej aplikacji. Do leczenia skóry głowy jest stosowana w stężeniu 1% [8].
- Dimetikon – bezbarwny i bezwonny syntetyczny olej polimetylosilikonowy. Przedostając się do przetchlinek oddechowych, środek ten uniemożliwia oddychanie wszy, które wraz z gnidami ulegają uduszeniu oraz odcina dostęp do substancji odżywczej. Kojarzony jest z penetrolem ułatwiającym penetra-

cję jaj wszy. Stosuje się go razem z olejem parafinowym, naftą kosmetyczną, woskiem z jojoby, alkoholem izopropylowym [9].

- Malation – inhibitor cholinesterazy działający owadobójczo. Charakteryzuje się wydłużonym czasem aplikacji, łatwopalnością (wysoka zawartość alkoholu izopropylowego) oraz nieprzyjemnym zapachem. Nie jest dostępny w Polsce. Po aplikacji należy pozwolić wyschnąć włosom bez używania suszarki do włosów [10].
- 5% alkohol benzylowy – nie jest neurotoksyczny i powoduje uduszenie wszy. Ponieważ nie jest jajobójczy, wymaga powtórzenia kuracji.
- Pyretryna i tlenek piperonylobutyli – pyretryna uzyskiwana z chryzantem jest stosowana razem z tlenkiem piperonylobutyli; działa neurotoksycznie na wszy, aczkolwiek nie wykazuje pełnego działania jajobójczego ze względu na fakt, że nowo złożone jaja nie mają na początku ukształtowanego układu nerwowego. Powoduje to konieczność ponownego przeprowadzenia kuracji. W celu uniknięcia reakcji alergicznej u pacjentów uczulonych na chryzantemy stosuje się nowoczesne techniki ekstrakcji [11].
- Trimetoprim-sulfametoksazol – dane literaturowe wykazują, że antybiotyk zabija symbiotyczne bakterie występujące w przewodzie pokarmowym wszy lub działa cytotoksycznie na pasożyta. Obecnie nie jest zaakceptowany przez FDA do leczenia wszawicy [12].
- Biococidine – oddziałuje na chitynowy pancerzyk okrywający wesz, powodując jego rozpułchnienie i uniesienie, a co za tym idzie – zaburzenie gospodarki wodnej. Blokując układ oddechowy, powodując uduszenie pasożyta oraz rozpuszcza spoiwo łączące jaja wszy z włosami, co uniemożliwia ich dalszy rozwój.
- Cyklometikon – polimer silikonu działający jak mechaniczna blokada układu oddechowego wszy poprzez jego fizyczne zatkanie, powodując uduszenie, a następnie obumarcie wszystkich postaci (również larw i gnid).
- Diglukonian chlorheksydyny – kojarzony przede wszystkim jako antyseptyk z silnym

działaniem bakteriobójczym i bakteriostycznym. W kontakcie z wszami mechanicznie usuwa również gnidy (jaja), a także dezynfekuje miejsca uszkodzenia skóry.

- Środki naturalne – w medycynie tradycyjnej do leczenia wszawicy stosuje się:
 - olejki eteryczne (np. w postaci gumek do włosów nasączonych olejkami) z lawendy, rozmarynu i drzewa herbacianego, z kopru włoskiego, z citronelli, geraniumy, z cedru atlaskiego;
 - wyciąg z szalwii; mieszaninę nalewki piołunowo-wrotyczkowej z kwasem octowym; mieszaninę ostróżeczki z kwasem octowym.

Zapobieganie wszawicy

W ramach zapobiegania wszawicy konieczna jest edukacja mająca na celu wyrobienie dobrych nawyków higienicznych, systematyczne przeglądanie włosów i ich wyczesywanie, upinanie lub związanie włosów dziecka podczas zabaw z rówieśnikami. U osób mających styczność z ogniskiem wszawicy zaleca się stosowanie preparatów zawierających substancje odstrasżające wszy, co zapobiega zarażeniu i rozprzestrzenianiu się wszy.

» Podsumowanie

Jak widać, wszawica jako choroba pasożytnicza nadal występuje w populacji i rozprzestrze-

nia się nie ze względu na niski status społeczny, a powstawanie większych skupisk ludzi i szybsze przemieszczanie się ludności.

Postępowanie lecznicze wymaga wiedzy na temat funkcjonowania wszy ludzkiej. Pozwala to na zastosowanie dobrze dobranych preparatów we właściwy i skuteczny sposób. © P

Piśmiennictwo:

1. Murray PR, Pfäler MA, Rosenthal KS. Mikrobiologia. Pod redakcją A. Przondo-Mordarska. Elsevier Urban & Partner. Wrocław 2018.
2. Sangare Abdoul Karim, et al. Management and treatment of human lice. BioMed Research International. VOL 2016.
3. www.pssewawa.pl z dn. 07.08.2018.
4. Wszawica jako problem społeczny, www.wsse.gda.pl z dn. 07.08.2018.
5. Devore CD, et al. Head lice. Pediatrics. 2015; peds. 2015-0746.
6. Wu Na, Zhang Hong, Sun Feng Yuan. Phthiriasis palpebrarum: A case of eyelash infestation with Pthirus pubis. Experimental and therapeutic medicine. 2017;13.5:2000-2002.
7. Frankowski BL, MD, MPH, Bocchini JA, Jr, MD. Wszawica skóry owłosionej głowy – raport kliniczny. Dermatologia po Dyplomie. 2011;2(2):46-59.
8. Moemenbellah-Fard MD, et al. Head lice treatment with two interventions: Pediculosis capitis profile in female schoolchildren of a rural setting in the south of Iran. Annals of Tropical Medicine and Public Health. 2016;9.4:245.
9. Semmler M, et al. Randomized, investigator-blinded, controlled clinical study with lice shampoo (Licener®) versus dimethicone (Jacutin® Pedicul Fluid) for the treatment of infestations with head lice. Parasitology research. 2017;116.7:1863-1870.
10. Van Hook C J, et al. Organophosphate Toxicity Secondary to Malathion Use in a Patient with Delusional Parasitosis. In: D46. CRITICAL CARE CASE REPORTS: TOXICOLOGY AND POISONINGS. American Thoracic Society. 2018; p. A6905-A6905.
11. Bowles VM, et al. Clinical studies evaluating abametapir lotion, 0.74%, for the treatment of head louse infestation. Pediatric dermatology. 2018.
12. Hipolito RB, Mallorca FG, Zuniga-Macaraig ZO, Apolinario PC, Wheeler-Sherman J. Head lice infestation: single drug versus combination therapy with one percent permethrin and trimethoprim/sulfamethoxazole. Pediatrics. 2001;107(3).

dr n. farm. Anna Nowicka-Zuchowska
nowicka.farmacja@gmail.com
mgr Aleksander Zuchowski
aleksander.zuchowski@gmail.com
Nadeslano: 08.07.2018; Copyright® Medyk Sp. z o.o.

Cukierki Aroniowe – Reutter

• z ekstraktem aronii • z witaminą C

Składniki aronii dbają o wzrok pracujących przy komputerze, wspomagają odporność organizmu i przyswajanie żelaza. Aronia jest dobroczynna dla naczyń krwionośnych i krążenia krwi.

Witamina C na odporność, zmęczenie, znużenie.

Cukierki Aroniowe firmy Reutter to prawdziwy produkt z bogato zachowaną w procesie wytwarzania skarbnicą cennych składników dla naszego organizmu.



Reutter ponad 100 lat zaufania!

Dostępne w aptekach i zielarniach.